

В БОРОТЬБИ ЗА ДЕРЖАВНІСТЬ ТА СОБОРНІСТЬ: ГАЛИЦЬКИЙ ПОЛІТИКУМ (травень–жовтень 1918 рр.)

© Мазур О.Я., 2008

Зроблено спробу прослідкувати підходи українських і польських політичних партій, які орієнтувалися на Троїстий союз і Антанту, до визвольних змагань українців в умовах розпаду Австро-Угорської імперії.

Antanta oriented Ukrainian and Poland parties approaches to the Ukrainian liberation Uprisings under conditions of the Austro-Hungarian Empire ruination are considered.

Напередодні утворення Західно-Української Народної Республіки Австро-Угорська монархія перебувала в стадії політичного колапсу, а частково і хаосу. Поневолені нею народи прагнули самовизначення і створення власних держав. Національно-демократична революція, постання ЗУНР відіграли велику роль в історії західноукраїнських земель і усього українського народу.

Наукова новизна роботи полягає у тому, що ця проблема стала об'єктом фальсифікацій у радянській історіографії, і автор, використовуючи маловідомі документи, прослідковує специфіку національно-визвольної боротьби українців, яка була спрямована не тільки проти офіційного монархічного режиму, а й проти претензій польських політичних діячів на Східну Галичину. Серед публікацій, пов'язаних із сучасним станом наукової розробки та висвітлення історії ЗУНР, слід виділити дослідження Гордієнка В., Гунчака Т., Гуцуляка М., Дашкевича Я., Карпенка О.Ю., Крупського І.В., Кугутяка М., Лазаревича М., Литвина М.Р., Науменка К.С., Макаруча С.А., Нагаєвського І., Тищика Б.Й., Вівчаренка О.А., матеріали міжнародних наукових конференцій, присвячених ювілейним датам тощо [1].

Новий період визвольних змагань українців почався від гетьманського перевороту у квітні 1918 року. Галицький політикум сприйняв його неоднозначно. Українська парламентарна репрезентація загалом поставилася до цієї події пасивно.

Зате секретар УПР, член УНДП, головний редактор часопису "Українське Слово" – органу парламентської репрезентації Л. Цегельський проводив завзяту кампанію за гетьмана П. Скоропадського. Ця кампанія, з одного боку, була спрямована проти Центральної Ради, а з іншого, – проти "Діла" (орган Народного Комітету), яке під редакцією М. Лозинського від часу гетьманського перевороту до кінця червня 1918 р. рішуче боролось за Раду проти гетьмана і німців [2].

Народний Комітет УНДП на засіданні 11 травня 1918 р. заявив найрішучіший протест щодо державного перевороту в Києві. В ухвалі Комітету стверджувалося, що Центральні держави вступили на територію УНР на заклик українського уряду для допомоги йому зміцнити внутрішній лад у державі, а Німеччина безпримірним способом втрутилася у внутрішні справи країни, чим порушила зобов'язання Берестейського договору і державну суверенність України. Тут же Народний Комітет вимагав, щоб австрійський уряд виконав свої зобов'язання щодо поділу Галичини та утворення окремого українського державного організму Австрії [3].

На початку липня 1918 р. відповідальним редактором "Діла" став В. Панейко і позиція часопису щодо Гетьманату змінилася на його користь. В галицькому українському суспільстві ставлення до гетьманського уряду розділилося. Загалом в українському політикумі в той час, як і у ставленні до майбутнього Галичини, так і до гетьманщини, відчувалася певна пасивність. М. Лозинський про цей момент писав: "Нехай інші перебудовують світ, нехай інші будують Україну, – ми заслабі, щоб зважитися на рішення цих справ. Коли б тільки оборонити наш рідний куток перед польськими претензіями, на більше нас не стати" [4].

Тим часом, для досягнення цієї мети потрібно було з якнайбільшою активністю виступити в загальноукраїнській та міжнародній політиці. Однак Українська парламентарна репрезентація через свою заангажованість в австрійську політику нездатна була виконати ці нові завдання. Зрештою внутрішні та зовнішні обставини, в яких можна було здійснювати ті завдання, були справді надзвичайно важкими. Австрія дуже прагнула відмежувати українців від Наддніпрянщини і цілого світу. Відразу після підписання Берестейського миру добратися галичанам на Схід було дуже важко, особливо тим, хто хоч якоюсь мірою підозрювався у неблагонадійності стосовно Австрії, а підозрювали фактично усіх українських діячів, за дуже малим винятком. Фактично неможливим став виїзд до західноєвропейських країн. Зрештою поляки за будь-якої нагоди зчиняли шалений галас, якщо десь українці висловили своє невдоволення щодо дій австрійського уряду, щоб згодом під прикриттям австрійських державницьких інтересів послабити свого противника. Все це теж необхідно враховувати, оцінюючи діяльність УПР.

Після протестаційних акцій польські проавстрійські політики у Галичині поволі почали повертатися на давні позиції. Після солідарних протестів Польського Кола проти Берестейського трактату консерватори і демократи почали відходити від позиції осудження австрійської політики. На аудієнції у цісаря Карла I консерватор граф Є. Баваровський запевнив, що "... позиція Польського Кола не стосується держави, тим більше корони, як це намагаються подати зі сторони недоброзичливці", а опозиція скерована виключно проти уряду [5].

У цій ситуації наступив розкол у Польському Колі; на початку березня 1918 р. вийшли з нього ендеки і соціал-демократи. Берестейський договір перекреслив сподівання галицьких соціалістів, зокрема І. Дашинського, на австро-польську розв'язку. Коло перестало бути репрезентацією усіх польських політичних напрямків в Австрії, у ньому залишалася тільки більшість проавстрійських партій [6].

Однак незабаром політична ситуація знову змінилася. Поляки, довідавшись у травні 1918 р. про таємний протокол між УНР і Австро-Угорщиною про поділ Галичини на українську й польську частини, злучивши першу з Буковиною в один український коронний край, задіяли усі сили, щоб не допустити до його здійснення. Австро-угорський уряд опинився у дуже складній ситуації, який хотів австро-польської розв'язки польської проблеми, тобто утворення самостійної Польщі під пануванням Габсбурзької монархії. Як відомо, у внутрішній політиці уряд дуже залежав від Польського Кола в парламенті, навколо якого цього разу об'єдналися усі польські політичні сили в Галичині проти уряду Е. Зайдлера, відповідального за зміст договору. На засіданні 22 червня 1918 р. Польське Коло ухвалило недовіру кабінетові Е. Зайдлера за те, що він згодився на якісь зобов'язання щодо поділу Галичини поза ним. З іншого боку мадяри, які фактично керували закордонною політикою Австро-Угорщини, не поділяли ідеї поділу Галичини і створення українського коронного краю. В угорському сеймі посол граф Батіані вніс на початку червня запит у справі поділу Галичини, який він вважав дуже шкідливим для інтересів Угорщини. Тоді австро-угорський уряд вирішив анулювати договір, який пообіцяв представникам Польського Кола новий міністр закордонних справ С. Буран [7]. Таємний договір від 8 лютого 1918 р., незважаючи на протести посла України у Відні В. Липинського і самого гетьмана П. Скоропадського, був анульований 7 серпня 1918 р. новим урядом М. Гуссарека, якого рішуче підтримало Польське Коло. Тільки ендеки і соціалісти, які не входили до Кола, далі виявляли небажання співпрацювати з Габсбурзькою монархією, хоч і серед них з'явилися вагання [8]. Не підтримали ендеки проекту Стечковського щодо утворення Польської держави у союзі з німцями, а тим більше без земель, зайнятих Пруссією. У тій ситуації ендеки зайняли гострий опозиційний курс щодо німецького уряду і привели 31 серпня 1918 р. до відставки уряду Стечковського. Правда, ендеки не мали такого впливу в краю, як за кордоном, де Польський Комітет Народови (ПКН) проводив різні дипломатичні акції. Спочатку ПКН не отримував якихось більших успіхів. Антанта не була рішуче налаштована на політичну діяльність на сході Європи, рахуючись з існуванням Габсбурзької імперії. Проте, маючи за собою міжнародне визнання, ПКН заключив 22 лютого 1918 р. військовий договір з французьким урядом, який новим договором 28 вересня 1918 р. визнав армію Галлера у Франції "союзною і воюючою армією під польським командуванням". При цьому французький уряд визнав

для цієї армії найвищою політичною владою ПКН. Це означало, що ПКН був офіційно визнаний властиво польським урядом *de facto*. Польський прапор, внаслідок цього, вперше замайорів під час Дня Незалежності США поряд з іншими штандартами країн Антанти [9]. Комітет у квітні 1918 р. взяв участь в міжнародному конгресі поневолених Австро-Угорщиною народів у Римі. А в червні 1918 р. у Версалі на нараді прем'єр-міністрів країн Антанти прийнято було декларацію, в якій виразно підкреслювалось негативне ставлення до австро-польської розв'язки і оголошувалось про утворення об'єднаної і незалежної Польської держави з вільним доступом до моря [10].

У другій половині 1918 р. Австро-Угорщина загалом і західноукраїнські землі зокрема переживали важку економічну і політичну кризу. Намісник Галичини К. Гуйн у липні попереджав уряд про сильний розклад монархії протягом останніх місяців, а екс-міністр закордонних справ О. Чернін визнав, що “годинник Австро-Угорщини зупинився, скінчився його завід” [11].

Керівництво багатьох політичних партій та організацій, в тому числі й українських, вбачали вихід з такого критичного становища у ліквідації монархії, надання поневоленим народам права на самовизначення. З червня 1918 року українці розпочали підготовку до взяття влади в краю в свої руки. Про цю справу були повідомлені Ю. Романчук, Є. Петрушевич, С. Смаль-Стоцький, С. Голубович, митрополит А. Шептицький, о. Т. Войнаровський, о. Т. Лежогубський, а також архикнязь Вільгельм Габсбург (Василь Вишиваний). Підготовкою цієї акції займався поручник австрійської армії П. Бубела разом із сотниками Л. Огоновським і Д. Вітовським та підхорунжим Д. Палієвим [12].

У серпні 1918 р. у Львові провідні українські діячі – Л. Бачинський, С. Баран, В. Панейко, І. Кивелюк, Я. Цегельський та інші на нараді, що проходила у приміщенні товариства “Просвіта”, обговорювали конкретні шляхи щодо створення відповідних політичних і військових організацій для підготовки до переобрання влади від австрійської адміністрації. Однак тут йшлося не про революційне захоплення влади. Учасники засідання, обмінявшись думками, все ще сподівалися на справедливу передачу території українцям. Висловлювалися навіть пропозиції за необхідності самочинно взяти державну владу [13]. Таку думку підтримали не усі учасники наради. Є. Петрушевич, наприклад, вихований на традиціях австрійського парламентаризму, дотримуючись законів, запевняв австрійську владу про вірність українського народу інтересам держави, а українські політики ніколи не прагнули закликати народ до революції. “Зірка Габсбурзької монархії все ще світить ясно,” – заявляв він [14].

Незважаючи на те, що деяка частина українського політичного проводу бачила ті великі зміни, що відбувалися у країні та світі, однак до рішучих кардинальних змін вона не була готова. Тим більше, що у внутрішній політиці австрійської влади з приходом на пост прем'єр-міністра М. Гуссарека знову наступив поворот до реалізації польської державницької ідеї. На зустрічі з Є. Петрушевичем він недвозначно висловився проти поділу Галичини. На тих самих переговорах з УПР М. Гуссарек пообіцяв галичанам національну курію в сеймі, українську секцію у Шкільній раді та заснування українського університету. Одночасно міністр закордонних справ С. Буріан знову розпочав переговори з Німеччиною з метою “прихилити її до австро-польського рішення”, тобто приєднання цілої Галичини до Польщі.

На засіданні Народного Комітету УНДП 7 вересня 1918 р. було рішуче заявлено: “Українському народові Галицької землі грозить ярмо польської державності. Тому в таку важку і грізну хвилю український народ повинен сказати своє слово, стати на стороні свого права, виступити в обороні своєї будучності... хоче бути господарем на своїй споконвічній землі.” Комітет закликав українців краю провести 15–22 вересня вічевий тиждень протесту проти приєднання Східної Галичини до Польщі з домаганням утворення українського коронного краю в Австрії [15].

По усій Галичині відбулися масові протестаційні віча, в яких взяли участь десятки тисяч людей. Наприклад, тільки в одній Жовкві зібралося 24 вересня понад 6 тис. осіб. Прийняті вічеві ухвали скеровувалися австрійській владі. Це був вияв організованості, патріотизму галичан. Однак не обійшлося й без втручання місцевої влади. Так, Перемишлянський староста без пояснень заборонив проводити віче, у зв'язку з чим 20 вересня відбулися тільки збори за участю 500 селян з усього повіту [16].

У вересні 1918 р. міжнародна ситуація для Центральних держав стала надзвичайно критичною. Австро-Угорщина 14 вересня 1918 р., а згодом і Німеччина звернулися до президента США В. Вільсона з пропозиціями заключити мир на основі відомих його заяв про мир у світі від 8 січня, 12 лютого і 27 вересня 1918 р. У цих заявах окремі пункти стосувалися безпосередньо Австро-Угорщини, зокрема, щодо надання автономії народам монархії та про утворення незалежної Польської держави на землях з безспірною польською більшістю. Тому австрійський уряд хотів погодити існування Австро-Угорщини з тими пунктами, способом утворення коаліційного уряду зі всіх національних груп, представники яких у цьому уряді підтримають подальше буття імперії. Цей план М. Гуссарека стосувався тільки Австрії; Угорщина ще могла сама вирішувати своє становище [17]. Щодо Польщі, то за наміром прем'єр-міністра вона з усіма об'єднаними польськими землями мала утворити державу, злучену реальною унією з Австро-Угорщиною, яка в такому випадку готова була відступити їй цілу Галичину.

Український політик, зрозумівши, що австрійська влада насамперед прагне вирішити польську проблему, все наполегливіше ставив питання про національне самовизначення Галичини і приєднання її до Української держави. Отже, саме на початку жовтня 1918 р. у віденському парламенті проходили бурхливі дискусії щодо політичної перебудови імперії.

Голова Української парламентської репрезентації Є. Петрушевич, виступаючи у дискусіях на засіданні 4 жовтня, обстоював думку про перетворення Австро-Угорщини на союз народів. “Вже нині, – наголошував він, – рекламуємо найсвятіше для нас, як для кожного народу, право на з'єднання всіх українських земель в самостійну Українську державу і домагаємося прилучення всіх українських земель Австро-Угорської монархії, отже, також української землі в Угорщині до Української держави”. Обурений пропольською орієнтацією австрійського уряду, Є. Петрушевич відкинув геть вихований роками парламентський етикет і толерантність та назвав Австрію “ганьбою для Європи”, “тюрмою, в якій народи терплять страшні муки [18].

Таку ж заяву, як Є. Петрушевич, п'ятьма днями пізніше повторив К. Левицький, додавши, що коли Австрія не хоче або не може провести поділ Галичини, то шлях українців “не веде до Варшави, але до Києва. Коли нас проти нашої волі хочуть прилучити до Польської держави, заявляємо, що те насильство може бути зроблене по наших трупах» [19].

Наголосивши на неспроможності австрійського уряду щодо державно-правової перебудови монархії, він підкреслив, що українці самі повинні реалізовувати своє право на самовизначення. Для цього потрібно скликати Українські національні збори представників всіх українських областей Австро-Угорщини та утворити Українську національну конституанту, яка вирішить питання про створення Української держави з усіх українських областей.

Останнім з українських представників промовляв 11 жовтня посол С. Вітик, який менш дипломатично, ніж його колеги, заявив, що в країні далі “панують середньовічні феодалі”, і така держава не може існувати. Тому українці “вибрали шлях, який веде до з'єднаної вільної України”. Завершив він свій виступ словами: “Вільна і незалежна Україна належить нам як вільному народові [20].

Такі наполегливі заяви свідчили про те, що ідея державності та соборності України набирала все більшої сили і ставала вимогливішою серед українських політиків.

Поляки, бачачи внутрішній розлад Австро-Угорщини, почали вести активну підготовку до захоплення влади у Галичині. Тим більше, що поразка Центральних держав була очевидною. 8 жовтня 1918 р. Регентська Рада у Варшаві видала маніфест до польського народу, в якому проголосила незалежність Польської держави, яка охопила би всі польські землі, з доступом до моря, економічною та політичною самостійністю, територіальною цілісністю гарантованими міжнародними договорами. Рада створила коаліційний уряд, до якого увійшли ендеки, які не запламували себе співпрацею з австро-німецькою окупаційною владою. Вони мали великий вплив у краю і на представників партій чи окремих груп, пов'язаних з Ю. Пілсудським, який став воєнним міністром. Міф “в'язня Магдебурга” (там він у той час відбував ув'язнення) і поширене переконання про демократизм Пілсудського, його авторитет і популярність серед робітників і селян, мали на меті тим самим заспокоїти ці маси, які домагалися не тільки незалежності нової Польщі, але й були справедливими до них з погляду суспільного.

Без сумніву, що під “всіма польськими землями” у маніфесті йшлося про землі історичної Польщі та в будь-якому випадку про ті західно-українські землі, які дійсно знаходилися під польським пануванням, – Галичина і Холмщина. Зрештою поляки самі розвіяли усілякі сумніви, заявивши, що вони не думають замикатися тільки у своїх етнографічних границях.

Таку саму лінію визначив й Р. Дмовський у меморіалі до президента США В. Вільсона від 8 жовтня 1918 р., в якому твердив, що Галичина є єдиною невід’ємною частиною Польщі, а ще більше – вимагав поширення польських східних кордонів далі на литовські (з Віленською та Гродненською губерніями) та українські (з Проскурівським і Кам’янець-Подільським повітами) землі. На цих теренах польська меншість, за словами Дмовського, не тільки інтелектуально міцна верства населення, але й економічно [21].

Польське Коло на засіданні австрійського парламенту 9 жовтня 1918 р., визначивши мету польської політики – “злучити землі, на яких польський народ історично й культурно має домінуюче становище”, зажадало від віденського уряду офіційної заяви про передачу всієї Галичини під польську адміністрацію та включення її до складу Польщі.

У цих дискусіях в австрійському парламенті у жовтні 1918 р. представник Польського Кола С. Гламбінський заявив, що хоч українське питання стало міжнародним, однак Галичина не належить до України, тому польсько-українське питання у Галичині “внутрішня польська справа”. Посол від польської соціал-демократії І. Дашинський цинічно зазначив, що під демократичною Польщею галицьким українцям легко буде погодитися з поляками [22].

Передбачаючи скорий занепад Австро-Угорщини, українці побоювалися, аби вона в останні дні свого існування не приєднала Галичини до Польщі. Тому 10 жовтня 1918 р. у Відні відбулася нарада УПР за участі митрополита А. Шептицького і міністра охорони здоров’я І. Горбачевського. На пропозицію посла Є. Левицького про скликання “національної конституанти” було вирішено скликати у Львові 10 жовтня 1918 р. з’їзд мужів довір’я з усіх українських земель Австро-Угорщини і утворити Українську Національну Раду, яка б від імені українського народу здійснила би, навіть всупереч діям австрійської влади, право на самовизначення. До Української Національної Ради входили українські послы обох палат австрійського парламенту, галицького і буковинського сеймів, по три представники від політичних партій, єпископи. Із закарпатськими українцями через дії угорського уряду важко було встановити зв’язок [23].

Народний Комітет УНДП на засіданні 12 жовтня схвалив рішення УПР про утворення Української Національної Ради, а І. Кивелюк запропонував тут же прийняти заяву про об’єднання західноукраїнських земель з Україною [24].

Рішення Української парламентарної репрезентації про скликання 19 жовтня з’їзду представників українських земель Австро-Угорщини та утворення УН Ради підтримала на своєму засіданні 15 жовтня 1918 р. Головна Рада галицьких, буковинських і угорських українців у Києві. Вона висловила надзвичайно рішучий протест проти приєднання південно-західних українських земель до Польщі, домагалася об’єднання всіх українських земель в одну суверенну державу [25].

Внутрішня політична ситуація в країні змусила цісаря Карла I провести 12 жовтня 1918 р. зустріч з провідниками парламентарних клубів з метою з’ясування їхньої думки про політичне становище. Представники Польського Кола від імені всієї Галичини повідомили, що вони відходять від Австрії до об’єднаної та незалежної Польщі [26]. Українські послы Є. Петрушевич та Є. Левицький заявили про “... гаряче бажання всіх українців, щоб утворити самостійну Українську державу, зокрема зі Східної Галичини, Північної Буковини та Північно-Західної Угорщини” [27].

Така, не чітка заява, очевидно, пояснювалася тим, що згадані послы конкретно домагалися утворення Української держави в межах Австрії, згідно з вищенаведеними заявами від імені УПР у парламенті. Таку позицію послів підтвердив К. Левицький: “Цісарська аудієнція не вдоволена нас, бо цісар Карл не заявився за поділ Галичини [28].

Важливою подією у політичному житті краю стали збори українських студентів у Львові, що відбулися 13 жовтня 1918 р. Віче ухвалило щодо назриваючих політичних подій резолюцію про самовизначення народів, домагалася невідкладного і справедливого об’єднання усіх українських земель в одну від нікого незалежну демократичну Українську державу. Студенти підтримали

скликання з'їзду “мужів довір'я”, вимагали скликати конституанту або державний парламент на основі якнайширшої демократії для вирішення внутрішніх і зовнішніх справ Української держави в душі бажань широких народних верств. Критиці було піддано діяльність УПР за її нерішучість і крайню недбалість, поставлено вимогу про допущення представників студентства до участі у майбутній Українській Національній Раді [29]. Ухвали студентства на протигагу Українській парламентарній організації, яка домогалася утворення Української держави в межах Австрії, були виявом змагань до об'єднання з Великою Україною.

Внутрішня ситуація, поразка на італійському фронті, невдачі на міжнародній арені щодо мирних переговорів змусили австро-угорський уряд шукати порятунку. Тому, щоб недопустити до подальшого розпаду монархії, цісар Карл I вирішив перебудувати Австрію у союзну державу, до якої входили б окремі національні держави: німецько-австрійська, чеська, південно-слов'янська та українська. Тим самим він сподівався задовольнити вимоги В. Вільсона про автономію народів Австро-Угорщини і спробувати якимось зберегти імперію. 16 жовтня 1918 р. Карл I видав маніфест “До моїх вірних австрійських народів!”, в якому зазначалося: “Австрія по волі своїх народів має стати зв'язковою державою, в якій кожне плем'я в області, яку заселяє, творить свій власний державний організм.” Але утворення такого “зв'язку національних держав” відкладалося тільки на перспективу, бо ця перебудова мала здійснюватися законним шляхом, тобто самою державою, тому в силі залишалися усі існуючі закони для “збереження загальних інтересів”. Цісар звертався до “своїх народів”, які самовизначаються і утворюють держави, щоб вони зверталися через свої Національні Ради, утворені з послів, до австрійського парламенту. Це означало, що домогатися автономії в Австрійській державі, а не державного самовизначення, можна було тільки легальними діями через ті ради. Маніфест закінчувався словами сподівання: “Нехай наша вітчизна, скріплена згодою народів, які в ній живуть, вийде з воєнної хуртовини як союз вільних народів” [30].

Цісарський маніфест не торкнувся інтегральності Угорщини. Це було своєрідним застереженням: “Українці, забудьте про Закарпаття” [31]. А щодо поляків, то “з'єднання польських областей Австрії з Польською державою цим ніяк не пересуджується”, тобто перегляду не підлягало. Це означало, що йшлося назустріч польським домаганням щодо об'єднання, тим самим враховувалися, з одного боку, позиція Вільсона, а з іншого, – сподівання на союз Польщі з Австро-Угорщиною. Однак польські претензії на усю Галичину робили зовсім нез'ясованим питання про участь Східної Галичини у запланованій цісарським маніфестом союзній Австрії.

Зрозуміло, що маніфест не відповідав духові попередніх заяв Української парламентарної репрезентації. Він вимагав від українців зрестися національно-державної єдності, залежності від центрального уряду і залишитися у межах зруйнованої війною держави. Українці наголошували, що вони зважилися би взяти на себе ті важкі наслідки тільки за умови, коли б за цей акт Австрійська держава негайно і назавжди реальними гарантіями поклала край польському верховенству над українськими областями Холмщини і Галичини. “Тільки під цією умовою і ніякою іншою, – підкреслювало “Діло”, – під умовою повного забезпечення західних окраїн української землі перед напором колонізації, наше покоління могло би надіятися, що будучі покоління зрозуміли би і виправдали би рішення нашої нинішньої політики” [32].

Через три дні після появи Маніфесту прем'єр-міністр М. Гуссарек попереджував парламентських послів і населення країни щодо неправильного його тлумачення – як права на державне самовизначення. Однак його заява про єдність імперії як життєву необхідність для окремих державних організмів нікого вже не могла переконати [33]. Монархія розвалювалася.

Галицько-буковинський політичний провід теж тримав курс на визволення своїх земель. На запрошення Української парламентарної репрезентації 18 жовтня 1918 року до Львова прибули члени обох палат австрійського парламенту, галицького і буковинського сеймів, українські галицькі єпископи та по три представники від українських політичних партій. Присутні були також відпоручники студентства. Закарпатські українці прислали письмове повідомлення про об'єднання Краю з Галичиною і входження до складу Української держави [34].

Згідно з проектом Українська парламентарна репрезентація уконституювалася як Українська Національна Рада, тобто найвища верховна влада Західноукраїнської держави та її перший парламент.

1. Гордієнко В. *Українська Галицька Армія*. – Львів: Меморіал, 1991; Гордієнко В. *Листопадове сходження на Голгофу: історія УГА // Літопис Червоної Калини*. – 1991. – № 1, 2, 3; Гунчак Т. *Україна: перша половина ХХ ст: Нариси політичної історії*. – К., 1993; Гуцуляк М. *Перший листопад 1918 року на західних землях України зі спогадами і життєписами членів Комітету Виконавців Листопадового чину*. – К., 1993; Шашкевич Я. *Досвід листопадових днів. До 75-річчя ЗУНР // Ратуша, 1993; Західно-Українська Народна Республіка. 1918–1923. Історія*. – Івано-Франківськ, 2001. Карпенко О.Ю. *Листопадова 1918 р. національно-демократична революція на західноукраїнських землях // УІЖ*. – 1993. – № 1; Крупський І.В. *Преса Української Галицької Армії у визвольних змаганнях за державність України // Вісн. Львівського університету. Серія журналістики*. – Львів, 1992. – Вип. 17; Кузутяк М. *Галичина: сторінки історії*. – Івано-Франківськ, 1993; Лазаревич М. *Місце стрілецької ідеології в Листопадовій національно-демократичній революції // Міжнародна конференція, присвячена 75-річчю ЗУНР*. – Івано-Франківськ, 1993; Литвин М.Р. *Історія Галицького стрілецтва*. – Львів, 1991; Литвин М.Р., Науменко К.Е. *Історія ЗУНР*. – Львів, 1995; Макаруч С.А. *Ставлення української громадськості Галичини до Польської держави // Вісник Львівського університету. Серія історична*. – Львів, 1995. – Вип. 30; Макаруч С.А. *Українська Республіка галичан: Нариси про ЗУНР*. – Львів, 1997; Нагаєвський І. *Історія Української держави ХХ століття*. – К., 1993; Тищик Б.Й., Вівчаренко О.А. *Західноукраїнська Народна Республіка 1918–1923*. – Коломия, 1993. 2. Лозинський М. *Галичина в роки 1918–1920*. – Відень, 1922. – С. 24. 3. Діло. – 13 трав. 1918. 4. Лозинський М. *Цит. пр.* С. 24. 5. Seyda M. *Op. cit. T.II.S 309*. 6. Holzer J., Molenda J. *Polskaw pierwszej wojnie swiatowej*. – Warszawa, 1967. С. 301. 7. Дорошенко Д. *Історія України. 1917–1923*. – Т.ІІ: *Українська гетьманська держава 1918 р.* – Нью-Йорк, 1954. – С. 217. 8. Holzer J., Molenda J. *Op. Cit.* – S. 304. 9. Стахів М. *Західна Україна. Нарис історії державного будівництва та збройної і дипломатичної оборони в 1918–1923 рр.* – Скрентон, 1959; Т. II. – С. 160. 10. Kumanieki K. *Odbudowa pomstwowosci polskiej. Najwazniejsze dokumenty 1912 –styczen 1924*. – Warszawa–Krakow, 1924. – S. 390. 11. *Західно-Українська Народна Республіка. 1918–1923. Історія*. – Івано-Франківськ, 2001. – С. 82. 12. Цегельський Л. *Від легенд до правди*. – Філадельфія, 1960. – С. 25–26. 13. *Західно-Українська Народна Республіка. 1918–1923. Історія*. – С. 81. 14. Там само. 15. Діло. – 10 верес. 1918. 16. Діло. – 1918. – 25 верес. 17. Лозинський М. *Цит. пр.* С. 25.18; Тищик Б. *Цит. пр.* С. 127. 19. Нагаєвський І. *Історія Української держави ХХ століття*. – К., 1993. – С. 174. 20. *Західно-Українська Народна Республіка. 1918–1923. Історія*. – С. 83. 21. Стахів М. *Цит. пр.* – Т.2. – С. 145. 22. Лозинський М. *Цит. пр.* – С. 36–37. 23. *Західно-Українська Народна Республіка. 1918–1923. Історія*. С. 86. 24. Тищик Б. *Цит. пр.* С. 128. 25. *Відродження*. – К., 18 жовт. 1918. 26. Holzer J., Molenda J. *Op. cit .S. 307*. 27. Діло. – 15 жовт. 1918. 28. Левицький К. *Розпад Австрії і українська справа (Політичні спомини з 1918 р.) // Воля*. – Відень, 1920. – Т.3, № 1. – 3 лип. № 2. – 10 лип. 29. Діло. – 18 жовт. 1918. 30. Діло. – 19 жовт. 1918. 31. Макаруч С.А. *Українська Республіка галичан*. – Львів, 1997. – С. 41. 32. Діло. 19 жовт. 1918. 33. Тищик Б. *Цит. пр.* – С. 130. 34. Лозинський М. *Цит. пр.* – С. 29.